

Otandad grynsnäcka

Vertigo genesii

EU-kod: 1015

Länk: Gemensam text (arternas namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#2

Biologi – ekologi

Länk: Gemensam text (biologi och ekologi)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#4

Livsmiljö

Otandad grynsnäcka är en nordlig art med huvudförekomsterna i fjällkedjan och Jämtlands kalkområden. I fjällen hittar man framför allt arten i rikkärrsmiljöer nedanför trädgränsen. På några få platser t.ex. på Pältsan i nordligaste Norrbotten finns arten även ovanför trädgränsen upp till ca 800 meter över havet. Från Dovreområdet i Norge finns fynd upp till 1100 meters höjd. Det kan därför inte uteslutas att arten förekommer i kalkrika kalfjällsområden även i södra delen av de svenska fjällen.

Den vanligaste miljön i norra Sverige är öppna rikkärr, företrädesvis sluttande källkärr. Arten är även funnen bland mossmattor på översilade bergväggar, i mattor och kuddar av fjällsippa, i zonen med forsdimma längs vattendrag samt i gles sumpskog. Arten är däremot aldrig funnen i sluten skog.

På de fåtaliga reliktbetonade lokalerna i södra och mellersta Sverige hittar man otandad grynsnäcka i hävdade rikkärrsmiljöer, påfallande ofta i anslutning till grundvattenförsörjda källor med rik förekomst av brunmossor.

Arten uppehåller sig i riktigt fuktiga, mossrika partier med tuvor av axag, *Schoenus ferrugineus* eller lågväxta tuvade starr som t.ex. *Carex lepidocarpa*, där den fr. a. håller till i tuvbaserna eller bland delvis nedbrutet växtmaterial. Även om arten är kalkkrävande förekommer den inom ett ganska brett pH-intervall 5,5–8,0 enligt norska studier. Förkärleken för tuviga områden är förmodligen kopplat till att snäckorna genom att förflytta sig i vertikalled snabbt och enkelt kan hitta rätt fuktighetsgrad.

Reproduktion och spridning

Spridningsförmågan hos otandad grynsnäcka kan på goda grunder antas vara starkt begränsad. Arten förekommer i regel mycket koncentrerat på de lokaler där den finns. Spridning sker även över ganska stora avstånd men av allt att döma i mycket begränsad omfattning. Avståndet för normal spridning torde ligga i storleksordning några få meter. Långdistansspridning sker förmodligen främst via större däggdjur (t.ex. rådjur) och fåglar.

Status

Länk: Gemensam text (status)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#6

Status och internationellt ansvar

- Sveriges rödlista 2010: Arten är klassad som Nära hotad (NT).
- Arten är internationellt klassad som Lower risk/near threatened år 1996. Bedömningen behöver uppdateras (IUCN 2010).

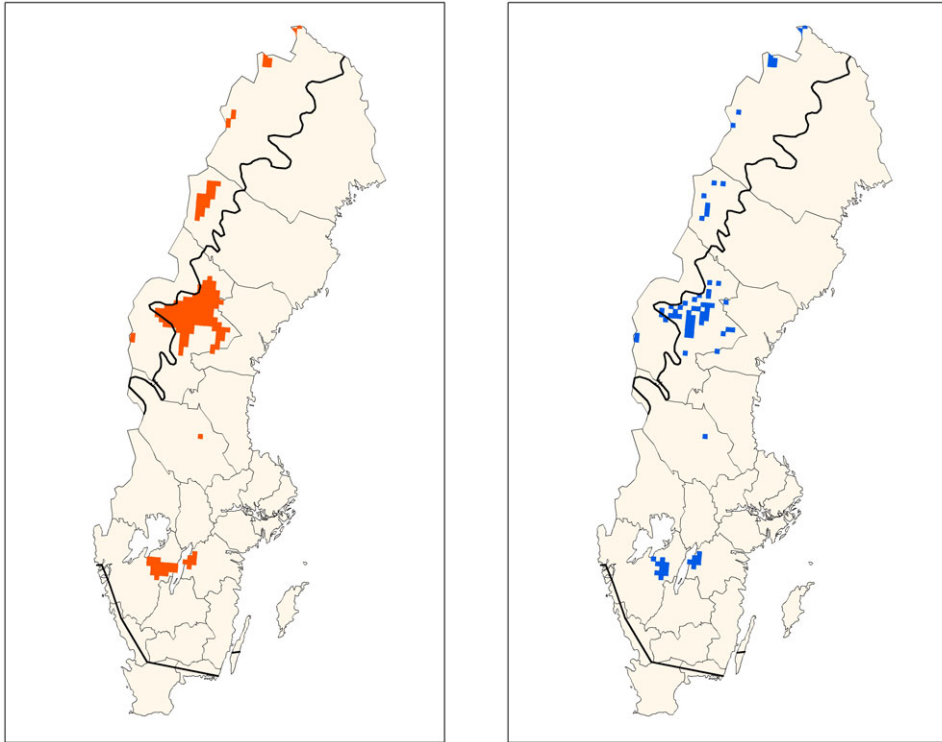
Rapporterad nationell bevarandestatus 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för arten (antal)	9 (+1)	32		42
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)	4 100	14 500		18 600
Referensvärde (km ²)	4 100	14 500		16 800
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Gynnsam		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Population				
Aktuellt värde (enhet ¹)	20 - 50	15 - 120		35 - 170
Referensvärde (enhet ¹)	20	80		100
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Dålig		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Artens livsmiljö				
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Otillräcklig		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Otillräcklig		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status	Gynnsam	Dålig		
Bedömning trend	Stabil	Stabil		

¹ Enhet för artens population är antal lokaler.

Kommentar till rapporterade uppgifter

Intervallen anger antalet lokaler med aktuella fynd (lägre värde) och det totala antalet lokaler med fynd (högre värde).

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomster (till höger).

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#12

Hotbild

- Förändrad hydrologi. Det allvarligaste hotet mot otandad grynsnäcka är markavvattning och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer i södra Sverige. Arten kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävning och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Eutrofiering leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen. Både ändrad artsammansättning i botten- och fältskikt samt högre och tätare fältskikt är problematiskt.
- Upphörd hävd kan leda till omfattande igenväxning med träd och buskar.
- För höga djurtätheter kan leda till att rikkärrens strukturer förändras samtidigt som det i värsta fall kan leda till eutrofiering till följd av allt för stor tillförsel av urin och dynga från djuren.

- Stödutfodring i marker med betade rikkärr kan leda till eutrofiering och igenväxning med högrötsvegetation.

Bevarandeåtgärder

- Lokalt i Mellansverige kan arten gynnas av åtgärder inom Åtgärdsprogrammet för rikkärr, men det finns ingen direkt koppling till detta åtgärdsprogram.
- Hävd där risk för igenväxning finns.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#16

- Arten ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och den är inte en prioriterad art där.

Bevarandemål och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#24

Förslag till mål (inte fastställda)

Mål – utbredning & förekomst	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
Utbredningsområdet för otandad grynsnäcka ska vara minst 4 100 km ² i alpin region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år
Utbredningsområdet för otandad grynsnäcka ska vara minst 14 500 km ² i boreal region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år

<i>Mål – population</i>	<i>Nivå</i>	<i>Metod</i>	<i>Mått</i>	<i>Frekvens</i>
Det ska finnas minst XX individer av otandad grynsnäcka i alpin region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX individer av otandad grynsnäcka i boreal region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Otandad grynsnäcka ska finnas på minst 20 lokaler i alpin region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal lokaler	Vart 6:e år
Otandad grynsnäcka ska finnas på minst 80 lokaler i boreal region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal lokaler	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX individer av otandad grynsnäcka på lokalen YY.	Lokal	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år

<i>Mål – livsmiljö</i>	<i>Nivå</i>	<i>Metod</i>	<i>Mått</i>	<i>Frekvens</i>
Det ska finnas minst XX km ² lämplig livsmiljö (kalkkärr och kalkfuktängar med god hydrologi) för otandad grynsnäcka i artens gynnsamma utbredningsområde / området YY.	Nationell / Område	Uppföljning av naturtyperna.	Antal km ²	Vart 6:e år

Kommentarer

Minimivån för uppföljning i skyddade områden är uppföljning av livsmiljö vart 12:e år.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#30

Artvis litteratur

Andersen, J. & Halvorsen, O. 1984. Species composition, Abundance, Habitat Requirements and Regional Distribution of Terrestrial Arthropods in Arctic Norway. *Polar Biology* 3: 45–53.

Coles, B. & Colville, B. 1980. A glacial relict mollusc. *Nature* 286: 761.

Gedda, B. 2006. Terrestrial mollusc succession and stratigraphy of a holocene calcareous tufa deposit from the Fyledalen valley, southern Sweden. *The Holocene* 16: 137–147.

Jonsson, O. 2006. Grynsnäckor i Östergötland: En återinventering av fyndlokaler för *Vertigo angustior*, *V. genesii* och *V. geyeri* i N2000-områden. Rapport 2006: 28. Länsstyrelsen Östergötland.

Jonsson, O. & Jacobson, C. 2007. Manual för basinventering av grynsnäckor (släktet *Vertigo*). Naturvårdsverket.

Kerney, M. P. & Cameron, R. A. D. 1979. *A Field Guide to the Land Snails of Britain and North-west Europe*. Collins, London.

Nilsson, A. 1984. De på land levande molluskerna inom Torneträsks västligaste del: Abisko, Björkliden och norr om Torneträsk. Stencilerad rapport.

Nilsson, A. 1987. Terrestrial molluscs from the western part of the Torneträsk area. *Fauna Norrlandica* 5: 1–16.

Pokryszko, B. M. 1990. The Vertiginidae of Poland (Gastropoda: Pulmonata: Pupilloidea) – a systematic monograph. *Annales Zoologici* 43 (8): 133–257.

Pokryszko, B. M. 1993. Fen malacocenoses in Dovrefjell (S. Norway). *Fauna Norvegica Serie A* 14: 27–38.

Speight, M.C.D., Moorkens, E.A. & Falkner, G. (red.) 2003. Proceedings of the Workshop on Conservation biology of European *Vertigo* Species, Dublin, April 2002. *Heldia*, Band 5, Sonderheft 7.

Länkar

Naturvårdsverket, Manual för basinventering av grynsnäckor (släktet *Vertigo*), fastställd version 1.0, 2007-06-05:

http://swenviro.naturvardsverket.se/dokument/epi/basinventering/basdok/pdf/Vertigomanual_ver1_070608.pdf

Kontaktuppgifter

Mikael Svensson
mikael.svensson@artdata.slu.se
018-67 27 14

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala